

16. En gave midt i krigen

„Nå, hvordan har I haft det siden i går?“ spurgte Avi med et stort smil, da de alle sammen havde fået sat sig ned i lokalet.

Lou så sig omkring og var overrasket over at opdage, at han følte sig hjemme, som om han var blandt venner. *Ja, det er det, de er blevet*, tænkte han. *Pettis, den kvikke kursorist, der også havde været i Vietnam. Elizabeth, den idealistiske englænder med underfundig humor og en forbavsende ærlighed over for sig selv. Ria og Miguel, det umage par, der konstant skændtes om opvasken. Jennys stille og frygtsomme forældre, Carl og Teri. Selv Gwyn, Lous stormfulde modstykke, der havde beskyldt Lou for at være racist. Lou klukkede for sig selv ved tanken om, at han endda var glad for at se Gwyn.*

„Hvad er det, der er så sjovt, Lou?“ spurgte Avi.

„Åh, ingenting,“ smilede han. „Det er bare dejligt at se jer alle sammen igen, det er det hele.“

„Selv mig?“ spurgte Gwyn med et skævt smil.

„Især dig, Gwyn,“ lo Lou.

Den gode stemning gjorde det let at glemme, hvor meget der havde ændret sig siden morgenen før.

„Nå, hvordan kommer man så ud af boksen?“ spurgte Avi retorisk. „Hvordan kan vi vende os fra krig til fred indeni? Det er dagens spørgsmål.“

„Godt, for det vil jeg rigtig gerne vide,“ sagde Lou.

„Faktisk, Lou, så har du allerede mærket svaret,“ sagde Avi.

„Nej, det tror jeg ikke,“ smilede Lou.

„Jo, du har. Prøv at overveje, hvordan du opfatter de andre herinde i dag, i sammenligning med i går morges.“

Det var, som om der pludselig blev tændt et spotlys, som Lou helt havde vænnet sig til at se uden. Hans tanker og følelser omkring lokalet og menneskerne i det havde forandret sig. Det kunne han godt se. Men hvordan?

Lou satte ord på sine tanker: „Du har ret. Det hele virker anderledes her til morgen. Men hvorfor?“ spurgte han. „Hvordan er det sket?“

„Må jeg fortælle en historie?“ spurgte Avi.

„Ja, endelig.“

„Kan I huske, jeg fortalte om min stammen og mine selvmordsforsøg?“

Lou og de andre nikkede.

„Jeg vil gerne fortælle, hvad der skete. For at gøre det må jeg gå tilbage til 1973.“

Avi gav sig til at gå frem og tilbage forrest i lokalet. „Jeg fejrede min femtenårs fødselsdag den 5. oktober 1973,“ begyndte han. „Dagen efter var det Yom Kippur, eller Forsønningsdagen, den største helligdag i den jødiske kalender. Det er en dag, hvor man faster og beder i Israel, en dag, hvor alle – selv det israelske forsvar – samles derhjemme eller i synagogerne for at fejre højtiden.“

Den dag indledte Egypten og Syrien et overraskelsesangreb præcis klokken to om eftermiddagen – Egypten fra syd, og Syrien fra nord. Jeg vil aldrig glemme det infernaliske hyl af sirener, der kaldte reservesoldaterne hjem fra synagogen og af sted i uniformen. Min far tilhørte reserven, og han susede af sted fra vores hjem i Tel Aviv i løbet af få

minutter. Hans enhed blev sendt op nordpå for at kæmpe mod syrerne i Golanhøjderne. Det var sidste gang, jeg så ham.“

Avi holdt et øjeblik pause og fortsatte så: „I hele min barndom havde jeg lyttet til den David og Goliat-agtige fortælling om Seksdageskrigen, og jeg var sikker på, at vi ville få ham hjem i løbet af et par uger. Men han blev dræbt i et mortérangreb tre dage senere – et af israelernes mange tab på det sted, der meget passende hed Tårernes Dal.

Min bedste ven var en israelsk palæstinenser, der hed Hamish. Min og hans far arbejdede i den samme virksomhed. Vi mødtes første gang til et arrangement, virksomheden havde arrangeret for de ansattes familier. Han boede i Jaffa, ikke langt fra vores hjem i det sydlige Tel Aviv. Vi var sammen, så tit det kunne lade sig gøre.

Af alle de kammerater, jeg havde haft i min barndom, var Hamish den eneste, der aldrig havde lavet sjov med min stammen. Det var ikke bare det, at han ikke gjorde grin med mig udadtil, det var også det, at jeg vidste, han ikke tænkte dårligt om mig, fordi jeg stammede. Hvad betød et par forkludrede ord mellem venner?

Da Hamish hørte om min far, kom han for at sørge sammen med mig. Men jeg sendte ham vredt væk. Jeg vil aldrig glemme den situation: Hamish stod med bøjet hoved ved min dør, mens jeg fik fremtvunget en række hakkende skældsord og anklagede ham for at være skyld i min fars død. Jeg skød skylden på ham, min bedste ven, min lege-kammerat fra barndommen. Han slog min far ihjel – ham og dem, der troede på det samme og så ud som ham. Det sagde jeg til ham.

Jeg rystede af raseri, mens han, stadig med bøjet hoved, trådte et skridt tilbage, vendte sig om og gik alene hen ad gaden og ud af mit liv.

To af de vigtigste mennesker i mit liv var pludselig væk – den ene en jøde, der var blevet slået ihjel af arabiske våben, og den anden en palæstinenser, fordrevet af de verbale kugler fra en jøde.

Og jeg mistede noget mere. Som vi ved, kræver det en massiv retfærdiggørelse, når man på den måde vender ryggen til en andens menneskelighed. I mit sind begyndte jeg at udslette store dele af menneskeracen. Arabere var røvhuller, kujoner, tyveknægte, mordere – de rene hunde, der i virkeligheden fortjente at dø og kun fik lov at leve på grund af israelernes barmhjertighed. Hvad jeg ikke forstod før flere år efter, var, at når jeg umenneskeliggør andre, umenneskeliggør jeg alt menneskeligt – inklusive mig selv. Det, der startede som et had mod arabere, udviklede sig til et had mod enhver jøde, der afviste at dele mit had mod araberne, og mundede ud i en foragt for mig selv, der efterlod mig i en blodpøl på et badeværelsesgulv i Tempe, Arizona.

Men så mødte jeg Yusuf.

Min mor, der var rædselsslagen over det hul, jeg var sunket ned i efter min fars død, havde sendt mig til USA i sommeren 1974 for at bo hos hendes bror. Det var her, jeg lærte at hade to andre grupper: først de religiøse jøder, repræsenteret ved min rettroende onkel, som insisterede på at søge Gud, selvom det var åbenlyst for enhver, at Gud, hvis han altså fandtes, så den anden vej – og så de velhavende amerikanere med alt deres legetøj og kommercielle stads, der så skævt til den stammende teenager, der blev tvunget til at gå med kalot.

Jeg kæmpede med min stammen i et forsøg på at overleve og forsvare mig selv og endte med at opnå en vis kontrol over den, omkring den tid jeg søgte ind på universitetet i Arizona. Men jeg var alene – afskåret fra den menne-

skelighed, der gik og snakkede og kørte i bil rundt omkring mig. Jeg var en ensom sjæl.

Man skulle tro, at det i det mindste resulterede i nogle gode karakterer,“ smålo han og brød lidt af historiens alvor, „når jeg nu havde så god tid til at læse. Men ligesom mange andre ensomme mennesker var jeg mere optaget af andre end dem, der faktisk omgav sig med mennesker. Jeg var nemlig aldrig rigtig alene, heller ikke selvom jeg fysisk havde afsondret mig, fordi jeg hele tiden tænkte på min far, mit folk, araberne og Hamish. Alle dem, jeg hadede, var hele tiden hos mig, selv når jeg var alene. Det var de nødt til at være, for jeg skulle huske, hvem jeg hadede og hvorfor, så jeg kunne minde mig selv om at holde mig væk fra dem.

Efter mit andet selvmordsforsøg og et kort ophold på hospitalet blev jeg udskrevet og kunne overveje fremtiden. På det tidspunkt forekom den mig dystert. Jeg havde ikke bestået stopprøven det første år, og mine karakterer i andetårsfagene var endnu dårligere. Jeg regnede med at blive smidt ud. En dag i begyndelsen af maj fik jeg et brev fra rektors kontor – en meddelelse om bortvisning.

Eller det var i hvert fald, hvad jeg tænkte. I virkeligheden var det en sidste, barmhjertig livline. Jeg blev inviteret til at deltage i et fyrredages overlevelsesprogram, som blev afholdt af en af universitetets lærere – en palæstinenser ved navn Yusuf al-Falah.“ Han rakte armen ud mod Yusuf, der nikkede umærkeligt igen.

„Og det betød selvfølgelig, at jeg ikke ville deltage,“ fortsatte Avi. „Jeg ville hellere bortvises end tvinges til at tilbringe fyrre dage sammen med en hadefuld palæstinenser, hvilket jeg antog, han måtte være, eftersom jeg selv var fuld af had. Og det meddelte jeg min mor, der på det tidspunkt selv var flyttet til USA.

'Du deltager i det kursus, Avi,' sagde hun meget bestemt, 'ellers vil du ikke længere være min søn. Og tro ikke, at jeg ikke mener det,' fortsatte hun. 'Du har allerede to gange prøvet at fjerne dig selv fra mit liv, og noget i dig stjal den dreng, jeg engang kendte, for over fire år siden. Så jeg vil gøre det let for dig, Avi: Hvis du ikke griber denne chance – denne gave, som du ikke har gjort dig fortjent til – på grund af en blind modvilje mod en, du ikke engang har mødt, så vil du ikke længere være min søn. Og du vil bestemt heller ikke være din fars søn.'

Avi holdt en pause for at trække vejret dybt. „Og så tog jeg af sted,“ sagde han. „For at være sammen med min fjende.“

De andre ventede på, at han skulle fortsætte.

„Hvad skete der så?“ spurgte Gwyn.

„Må jeg svare?“ spurgte Yusuf Avi.

„Ja, endelig,“ sagde Avi.

Yusuf gik op forrest i lokalet. „For at give jer en fornemmelse at, hvad der skete, er det måske en ide, at jeg starter med at fortælle om noget, der skete her den anden dag – med Carl og Teris datter, Jenny.“

Jenny! tænkte Lou ved sig selv. Han fattede ikke, hvordan han havde kunnet glemme hende så længe.

„Carl og Teri,“ sagde Yusuf. „Er det okay med jer, hvis jeg fortæller de andre, hvad der skete, da I kom med Jenny i går?“

Carl flyttede uroligt på sig ved al den opmærksomhed, der rettede sig imod ham, men sagde: „Det er okay.“

„Er du sikker?“

„Ja, værsgo.“

„Teri?“

„Ja, det er helt i orden.“

„Okay,“ begyndte Yusuf og vendte sig mod de andre.

„Da Jenny satte sig ind i sine forældres bil i går morges, vidste hun ikke, at hun var på vej til et behandlingsprogram. I ved, at det ikke er noget, vi anbefaler, men det sker indimellem. Jennys bror var også i bilen. Han holdt Jenny, så hun ikke skulle kaste sig ud af den kørende bil, når hendes forældre afslørede det for hende. I så selvfølgelig, hvilken tilstand Jenny var i, da hun slap fri af brorens greb og løb tværs over vejen. Måske lagde I ikke mærke til, at hun ikke havde nogen sko på. Det virkede nok ikke så afgørende klokken ni om morgenen. Men det er en helt anden historie, når Arizonas sol begynder at varme fortovene op, kan jeg forsikre jer om. Selv i april.

Som jeg nævnte i går eftermiddags, løb Jenny af sted, kort efter at vi startede kurset, og to af vores unge medarbejdere løb efter hende. Det, jeg gerne vil fortælle jer om, er det, der skete over de næste par timer, mens de fulgte efter hende.“

„De næste par timer?“ spurgte Lou.

„Ja. De unge mennesker, der løb efter hende, hedder Mei Li og Mike. De har begge to selv deltaget i vores program, men nu arbejder de her. Mei Li er tyve, og Mike toogtyve.

Faktisk er de sammen med os her til morgen,“ sagde han og strakte armen ud mod den bageste ende af lokalet.

De drejede alle sammen hovederne.

Mei Li og Mike, der begge to var afslappet klædt i kaki-bukser og T-shirts, smilede tilbage. Mike løsnede sit bandanatørklæde og tog det af. Mei Li vinkede genert.

„Har I noget imod at komme herop og fortælle, hvad der skete i går?“ spurgte Yusuf.

De rystede smilende på hovedet og gik op forrest i lokalet.

„Ja, altså,“ begyndte Mike, „Jenny løb af sted, omkring

et kvarter efter at I var gået indenfor. Hun havde et par gadders forspring, da Mei Li og jeg satte efter hende. Vi kaldte på hende, mens vi halede ind på hende, men hun skreg bare ad os og begyndte at råbe op om, hvordan hendes forældre havde forrådt hende.

„Undskyld,“ sagde han til Carl og Teri, da det gik op for ham, hvad han havde sagt. Det rykkede lidt i ham, og han bøjede undskyldende hovedet.

Carl rystede på hovedet og viftede hans bekymring væk med en skødesløs håndbevægelse.

„Det skal du ikke tænke på,“ sagde han.

„Jenny græd,“ supplerede Mei Li. „Der var ikke noget af det, vi sagde, der hjalp; måske gjorde det det bare værre. Hun begyndte at løbe hurtigere og sprang over murene for at slippe fra os.“

„Hun dyrker forhindringsløb,“ sagde hendes mor næsten undskyldende.

„Tænkte det nok,“ lo Mei Li. „Men vi gjorde vores bedste for at følge med.“

„Og prøvede at holde samtalen i gang,“ tilføjede Mike. „Vi fortsatte på den måde – i løb, mens vi forsøgte at snakke med hende – i ret lang tid. Men så lagde Mei Li mærke til noget.“

„Hvad?“ spurgte Teri.

„At Jennys fødder blødte. Så vi spurgte hende, om det var okay, hvis vi fik nogen til at komme med nogle sko til hende.“

„Og hvad så?“

Mike rystede på hovedet. „Det ville hun ikke have.“

Teri sukkede.

„Men så satte Mei Li sig ned,“ fortsatte Mike, „og begyndte at tage sine egne sko af. ’Så tag mine, Jenny,’ sagde hun. ’Dine fødder er smadrede; mine er der ikke noget i

vejen med. Tag dem nu!’ Men Jenny kaldte hende noget, jeg helst ikke vil gentage, og blev ved med at løbe.“

Jennys far, Carl, rystede opgivende på hovedet.

„Men det gjorde ingen forskel,“ fortsatte Mike. „Mei Li tog skoene af alligevel.“

Teri og Carl så spørgende på dem.

„Det gjorde Mike også,“ tilføjede Mei Li. „Han lod sig omgående dumpe ned på jorden og tog skoene af. Så prøvede vi at indhente hende igen.“

„Med bare fødder?“ spurgte Lou.

„Ja,“ svarede Mei Li.

„I hvor lang tid?“

„Tja,“ sagde hun, „omkring tre timer mere.“

„*Tre timer!* Med bare fødder på fortovet? I Phoenix?“

„Ja.“

„Men *hvorfor?*“

„Det er et godt spørgsmål,“ indskød Yusuf. „Og jeg vil vædde med, at Mei Li og Mike ikke engang selv kunne sætte ord på det på det tidspunkt. De vidste bare, at det var det rigtige at gøre.“

„Men det giver ingen mening,“ blev Lou ved. „Hun ville ikke have deres sko. Det gik bare ud over dem selv.“

„Faktisk giver det dyb, dyb mening. Og selvom de bestemt udsatte sig selv for noget ubehageligt, opnåede de noget meget betydningsfuldt ved deres handling.“

„Hvad var det? Hvad opnåede de?“

„Ja, det må du nok spørge om!“